

Tretje je — o tem pa bi rad malo obširnejše. Ali leposloven list res ne doseže in ne

more doseči tistega vzgojnega in učnega smotra, kakor si ga obetajo zagovorniki šolskega žurnala.

Tov. Dolgan pravi, da so si književniki želeli le mladinskega lista boljših umetniških vrednot. Mogoče sem ga napačno razumel; razumel sem ga tako, da so si ga književniki želeli. Vem pa, da smo si ga želeli vsi, mladina in učiteljstvo, in iskreno, ker so bili takratni mladinski listi postali prazni in je zato njihova naklada padala od meseca do meseca. Vsi smo občutili nujno potrebo, da damo mladini nekaj boljšega, tečnejšega. Je po tem jasno, kakaj je »Naš rod« dosegel takoj v začetku tak uspeh, kakor ga je? Da ni izgubil niti danes, v času največje stiske, na svoji privlačnosti? Saj smo tudi prej propagirali, pa ni šlo. Še takrat ne, čeprav je bilo v tistih časih denarja nič koliko! Rad bi sam ugotovil, da se je »Naš rod« mladini priljubil in da visi na njem, kar bi ne, če bi ji ne nudil tega, kar si mladina želi in kar ima rada.

To pa seveda samo na sebi še ni dokaz, da je leposlovnih list otroku in njegovi vzgoji tudi res koristen, ozir. da je boljši, kot bi morda bil časopis.

Tov. Dolgan izhaja iz premise, da čitata otrok in ljudstvo na podoben način. Ljudstvo da išče v čitavi samo fabule zaradi fabule same, zaradi senzacije, tistega, čemur Nemec pravi »Nervenkitzel«. Ugovarjam mu, ta trditve je preveč pavšalna. Imamo vendarle tudi med čisto preprostimi ljudmi precej takih, ki jim moramo priznati izjemo. Saj ni treba, da bi moral nujno vsak vedeti, kakaj je to ali ono lepo; dovolj je, da lepo čutim in sem vesel in boljši in srečen od nje.

Glavno pa je nekaj drugega. Tistim, ki gredo v soboto zvečer v knjižnico in si naberejo pol naročja knjig, ki jih bodo že pred štirinajstimi dovoljenimi dnevi »požrli«, tistim bi jaz sploh ne priznal imena »čitatelj«. Saj jim ne zamerim. Kaj bi v »Tarzanu« (ali pa v Dumau, ali Hellerju, ali — eh, pol kataloga ali pa še več, res je, žali) iskali drugega kakor fabulo? Ali so sami krivi, da jih ni nihče nikdar opozoril, da so še druge, boljše knjige, in da jih ni nihče — vzgojil za čitanje! Zame večina, pa naj je še tako pretež-

na, ni važna, kadar vem, da nima prav. Na učimo ljudi čitati in — izbirati!

Tov. Dolgan pletira tudi za to, naj bi bila »miselná snov povedana naravnost in neposredno. Kako se Cankar hvalično spominja tistega »repka« koncem povesti. In koliko nas je, takih Cankarjev! Tudi otrok bi »požrl« fabulo, res je. Ampak bi jo v žurnalu ravno tako, kakor v literarno umetniškem listu! Od nas je torej odvisno. Da ga naučimo čitati, da mu naraho odpremo oči za vse tisto Resnično, Lepo in Dobro, čemur je umetnik iz svoje srčne krvi, v najtistih urah svojih dal izraza in obraza...

Ni res in stokrat ni res, da bi moral otrok že v vsako reč vtakniti svoj nos. Pustimo mu, naj bo otrok... Življenje ga bo itak doseglo z vso svojo grenko resnostjo še dovolj kmalu. Rajši ga pripravimo, utrdimo za boj z njim. Vzgojimo mu srce, značaj, um, razbistrimo mu pogled, naučimo ga misliti, primerjati, ocenjevati, urejevati, soditi in — uravnati v čustvu soodgovornosti. Ne mislim, da bi mu morali kaj skrivati ali olepševati; metuljčki in rožice in mucke so itak že davno iginile iz njegovega življenja. A kakaj bi mu vso umazano in trpko svojo realnost vsiljevali prej, kakor jo je sposoben razumeti in prenesti in ostati — zdrav?! — Mislim, da bi šolski časopis, kakor ga zamišlja tov. Dolgan, ne dosegel tistih uspehov, ki si jih obeta od njega.

Ne samo, da bi vsa heterogena raznolikost »političnih, socialnih, gospodarskih in zgodovinskih poročil ter praktičnih navodil, pa pestrih in zanimivih novic« delovala na mladega duha porazno, ker bi ne vedel, ne kod, ne kam z vsem. Poplivila bi ga in ga nujno zavedla v površnost, ker bi vsega gotovo ne mogel prebrati, in v domišljavost, ker bi mislil, da zna že bog ve kaj, če ga je rahlo oplazila drobna zver iz pragozda stotih učenosti.

In če bi bile še te bojazni moje, vse do zadnje, neupravičene, eno je:

Naši možgani so polni, naša srca prazna. Preveč učeni smo in premalo dobri, zato nam je tako hudo.

Srce strada, srcu dajmo.

Ernest Tiran.

Prvi sestanek brezposelnih tovarišev

Dne 8. t. m. se je vršil prvi sestanek ljubljanskih brezposelnih učiteljskih abiturientov v čitalnici. Namen tega sestanka je bil informirati ljubljanske tovarišice in tovariše o delu odsekov odbora in o trenutnih izgleh na rešitev brezposelnosti. Sestanek je ob prisotnosti zastopnika sekcije JUU, sekcijskega tajnika tov. Kumlja otvoril predsednik odbora Vojko Jagodič. Po uvodnih formalnostih je v stvarnih besedah orisal posledice brezposelnosti v obče narodnem, državnem in narodno-prosvetnem življenju. Za tem je očitno delo, katerega rezultati so se nedvomno pokazali v debatah, ob priliki obravnavanja drž. proračuna. Saj je gotovo, da je poslanica poslana ob priliki jesenskega tečaja vsem narodnim predstavnikom, zbudila zanimanje in pokazala nujnost rešitve problema brezposelnosti. V nadaljnjem je analiziral vprašanje, če je pri nas faktično res že nastopila hiperprodukcija učiteljstva. Odgovor na to je bil, da se zdaleka ne, ker imamo še polno šol, kjer se ne poučuje, drugod zopet se kaže potreba po novih razredih, šolah in s tem po novih učnih močeh.

Po vsem tem se je vnel živahen razgovor o redukcijah. Tovariš predsednik je nato objasn timerdukcijam nasprotno stališče odbora, ker bi bile te le trenutna in neučinkovita rešitev brezposelnosti, ki bi v resnici le še poslabšala celoten položaj. To stališče je s

stvarnimi dokazi podprl sekcijski tajnik tov. Kumlj, ki je tudi določno izjavil, da je stanovska organizacija proti redukcijam, navedel za to razloge in pojasnil, da odsek ne more sprejemati sklepov, ki bi bili v nasprotju z načeli sekcije. V zvezi s tem je nato tov. predsednik nakazal par stvarnih rešitev, kakor je upokojuje vseh, ki imajo več kot 35 službenih let. Bila bi pa to samo delna rešitev, nikakor pa ne taka, ki bi jo bilo želeli.

Sledilo je poročilo tovariša tajnika Mirka Kuglerja, ki je pokazalo sledeče statistične ugotovitve: V letih 1931., 1932. in 1933. je v Ljubljani in Mariboru obsoviralo na drž. učiteljskih šolah 244 gojencev in 409 gojenk, na zasebnih učiteljskih šolah pa 144 gojenk. Ako k tem pristojemo še 13 absolventov, ki so končali izven naše banovine, ter so se že prijavili odseku, je vseh 810. Od teh jih je v drž. službi 27 ali 3,3 odst., v dnevničarski 7 ali 0,9 odst., službo iz bed. fonda jih ima 73 ali 9%, začasno zaposlitev pa 16 ali 2 odst. Dalje je zanimiva statistika o socialnem stanju abiturientov in abiturientov. Hčera in sinov višjih drž. uradnikov je 9%, nižjih 30 odst., privatnih višjih uradnikov 3,5 odst., nižjih 3 odst., trgovcev 3,5 odst., obrtnikov 9,3 odst., kmetov 16,6 odst., delavcev 3,5 odst., učiteljev 6,1 odst., brez očeta in matere jih je 3 odst., brezposelnih staršev 1,2 odst., brez očeta pa 14,5 odst. Ta statistika se bo še iz-

čitku. Za Teboj pa je ostala vrzel v naših stanovskih vrstah, kakaj zavedamo se, da današnji čas še bolj terja takih zavednih in odločnih tovarišic, kot si bila Ti.

Pogrešala pa Te bo tudi Tvoja družina, Tvoj mož in Tvoji otroci, od katerih so si trije izbrali učiteljski poklic. Preselila si se od njih na griček nad šolo. V skromnem domu boš počivala v bližini svojih dragih. Tvoj duh pa bo živel z njimi in nami v nedogled.

† Ignac Čokl

šol. upravitelj v Sv. Marjeti niže Ptuja.

Zdaj pa mi je nekaj počilo.

V Kostrivnici se je 9. julija 1879. rodil. Med zemljo z gozdi poraslo je doživljal svoje prve čase.

Potekala so leta. Potekala kot mnogim njegovim na pripravnici in učiteljsku v Mariboru, kjer se je pripravljaval za vzgojiteljski poklic, katerega je začel v zeleni domačiji, kjer je doživljal svoja otroška leta.

Tu se je zagnal z vso mladostno zanesenostjo v delo, v oblikovanje mladih sil, katerim se je približal z vso svojo toplo besedo, radi katere so ga imenovali dobričino. Od tu je po več letih odšel na prijazno Runč pri Ormožu.

V tem času sta se spoznala s poznejšo ženo Fanči. Spremljala ga je skozi polno življenje, nasula mu tihe in dobrejane domače sreče, ki je zaživela v zakonsko tesno strnjeno življenje.

Dne 16. febr. 1915. je odšel k vojakom. Ril s stotisoči skozi avstrijske jarko. Nekega dne, ko se trgale granate ozračje, je bil zajet s številnimi drugimi. Težilo ga je hrepenenje po ženi in otroku, ki ga še poznal ni.

popolnjevala in poizkušala ugotoviti stanje za vso državo.

Iz poročila socialno-zdravstvenega skrbstva, ki ga je podala tovarišica Nada Ormekova, je bil razviden trud odbora, da bi, če ne trajno, vsaj trenutno olajšal položaj najpotrebnejšim tovarišicam in tovarišem. Doseglo

LJUBLJANSKO UČIT. DRUŠTVO ZA POROČENE UČITELJICE.

Sresko učiteljsko društvo za mesto Ljubljana je obravnavalo 16. marca t. l. na svojem zborovanju redukcije poročenih uradnic. — Predsednik tov. Vekoslav Mlekuž je obrazložil obsežno delo vodstva sekcije JUU za dravsko banovino v tem pogledu in prečital okrožnico, v kateri utemeljuje svoje stališče in navaja, da se v zadnjih letih pred sprejetjem vsakoletnega državnega proračuna pojavljajo redno govorice o redukcijah poročenih državnih uradnic-učiteljic. Učiteljstvo uvideva težak položaj brezposelnih in jih tudi ob vsaki priliki podpira. Priznava in želi, da bi bili nezaposleni čimprej vsi postavljeni, ne more pa pristati na tak način rešitve, da bi se poročene učiteljice reducirale in namestile brezposelne. Med drugimi kulturnimi in gospodarskimi ustanovami občuti pritisk krize posebno šolstvo. Vsi se pa dobro zavedajo, da je ravno osnovna šola taka ustanova, ki ne more prenesti nikakih redukcij, ne v pogledu osebja, niti v pogledu proračuna. S povečanjem proračuna in povišanjem števila osebja se bo tudi povečalo delo za narodno izobraževanje. Iz vsestranskega razmišljanja je ugotovljeno, da bi bilo možno namestiti vse brezposelne učiteljske abituriente in popolnoma izpolniti učiteljski stalež, ako bi se državni proračun povišal le za borih 20 milijonov dinarjev. Redukcija poročenih učiteljic bi bila direktno zlo za narodno prosveto, ker dejansko v državi ni nadprodukcije, marveč pomanjkanje učiteljstva. V državi je 1200 prostih učiteljskih mest, za sprejem v državno službo pa prosi 1700 abiturientov. Razlika je torej le 500. Pri vsem pa je nešteto razredov s 100 in manj 100 učenci. Ljudstvo prosi v nešteti krajih za otvoritev šol. Država potrebuje dejansko 3000 učiteljev. Torej v resnici nad 1300 učiteljev primanjkuje in to pri današnjem stanju, ko služi še ogromno število učiteljstva z nad 35 leti. Upoštevati pa je treba tudi velik odstotek analfabetov v državi. Iz tega sledi, da imamo še vedno premalo osnovnih šol in premalo učiteljstva in o kakih nadprodukciji ne more biti govora. Onih 1700 abiturientov, ki čakajo zaposlitve, pa bi bilo mogoče postaviti, ako se zviša proračun le za 20.000.000 Din, kar bi za državo ne bilo nemogoče. Uvaževati je treba tudi to, da je za narodno prosveto izdani denar za državo najbolje naložen kapital.

Po obširni obrazložitvi predsednika je članstvo ljubljanskega učiteljskega društva konstatiralo, da osnovna šola ne more prenesti nikakih redukcij učnega osebja, marveč so ji nujno potrebna le nova nameščenja.

UCITELJSKE STANARINE IN LJUBLJANSKI OBČINSKI SVET.

Na zborovanju ljubljanskega učit. društva je vzbudilo posebno pozornost poročilo o predlogu občinskega svetnika gosp. Josipa Turka, ki ga je stavil v proračunski debati ljubljanskega občinskega sveta. Po vsestranski debati je članstvo soglasno in z gromkim odobravanjem sprejelo po predsedniku sekcije JUU tov. Ivanu Dimniku predlagano poslanico kot odgovor na predlog g. Turka. — Poslanica se glasi:

V proračunski debati ljubljanskega občinskega sveta dne 14. marca je občinski svet-

se je v tem pogledu mnogo, toda v primeri s trudom bi bilo želeli še večjih uspehov in večjega razumevanja javnosti.

Sestanek, ki je trajal dve in pol uri, je pokazal nujnost rešitve problema brezposelnosti in to trajne ter celotne čim prej.

Tajnik odbora »B. u. a.«

Splošne vesti

nik g. Josip Turk priporočal, naj se skuša doseči ukinitve uredbe, po kateri morajo občine plačevati učiteljstvu stanarine.

Učiteljstvo mesta Ljubljane, zbrano na zborovanju sreskega društva JUU dne 16. marca t. l., se čudi temu predlogu iz vrst ljubljanskega občinskega sveta in ugotavlja, da taki predlogi niso izšli niti iz podeželskih občinskih odborov, ki so v težjem položaju in vendar v polnem obsegu priznavajo učiteljstvu upravičenost do teh prejemkov.

Učiteljstvo pristavlja, da ima do stanarine pravico po zakonu in se čuti upravičeno do nje tudi v moralnem oziru. Istočasno ugotavlja in —oudaria, da noben stan ne deluje in ne žrtvuje moralno in materialno toliko za prosveto in kulturno delo kakor učiteljski. Zato obžaluje tak predlog iz kulturne ednice kakor je občinski svet ljubljanski, zlasti pa obžaluje, da je bil stavljen od odlične vodilne osebnosti, ki bi morala dobro poznati delo učiteljstva.

Mislimo, da bi se našla drugje upravičena štednja, ki bi socialno manj »rizadela, kakor štednja pri učiteljski stanarini.

LJUBLJANSKO UČITELJSTVO ZAHTEVA SVOJEGA ZASTOPNIKA V OBČINSKI SVET.

Ljubljansko učiteljstvo je izrazilo na zborovanju 16. marca t. l. obžalovanje, da kot važen činilac na javnih popriščih v ljubljanskem občinskem svetu nima svojega zastopnika, ki bi v šolskih, prosvetnih in stanovskih vprašanjih lahko tolmäč misljenje učiteljstva. Enodušno je sprejelo zahtevo, da dobi v občinskem svetu zastopnika iz svojih vrst.

INTERESI UCITELJSKEGA STANU IN NASI ZASTOPNIKI V RAZNIH ODBORIH.

Dolžnost učiteljev javnih delavcev je, povsod v društvi in ustanovah, kjer se udeležujejo, zastopati interese šole, prosvete in stanu. Ljubljansko učiteljstvo je sklenilo, da bo vsak tak primer, ko učitelj javen delavec ne vrši te svoje naloge, javno obravnavalo in nastopilo proti njemu. Društvo je sklenilo, da bo pričelo sestanke učiteljev javnih delavcev, ki bodo podajali svoja poročila o delu za prosep šole, prosvete in stanu. Sestanki pa bodo služili tudi za obravnavo in sprejetje norm za obrambo šolskih, prosvetnih in stanovskih interesov.

Poročilo o gornjih aktualnih zadevah, obravnavanih na zborovanju ljubljanskega učiteljstva, je bilo objavljeno tudi v Slov. Narodu, razglasila pa ga je tudi ljubljanska radio postaja.

— Kranjskemu srezu. Sresko načelstvo nas poziva, da predložimo podrobne učne načrte do 31. marca t. l. Predsednik.

— Plemenit dar. V počastitev spomina umrlega ing. Poniša je daroval tov. Fran Merljak 50 Din za brezposelne učiteljske abituriente. Iskrena hvala.

— Pedagoška centrala — izposojevalcem knjig. Zavoljo ureditve knjižnice Pedagoške Centrala v Mariboru nujno prosimo in pozivamo.

† Ani Bertecovi

Nad trideset let je, ko so se prvič srečale najine poti ob nastopu službe na novi šoli v St. Janžu na Dolenjskem.

Se danes te vidim, kako si se pojavila v spremstvu upravitelja vesela in živahna na pragu moje sobe in me prijateljsko pozdravila, kakor bi se bila že davno poznala.

Iz Bele Krajine, kjer si začela službovati, si prihitela v prijazni St. Janž, da tu nadaljuješ svoje poslanstvo.

Lepi so bili oni časi, ko smo Ti, Vinko in jaz, vsi polni mladosti, življenja in volje zastavili svoje sile v prosep nove šole. Trdo je bilo delo s 70 do 80 glavicami v razredu, a bodrila nas je tovariška vzajemnost.

Večkrat se zamišljam v one čase, prav živo pa so mi stopili pred oči in spomin, ko me je presenetila vest, da si za vedno zapustila naše vrste.

V Tvoj spomin in Tvoje počaščenje naj podčrtam dve vrline, ki sta te tako odlično dičili in ki naj bi bili vsem nam svetla zvezda vodnica.

Večkrat sem imel priliko občudovati Tvojo globoko, v srce zapisano zavest, da Ti je biti učiteljica ponos in veselje. Spominjam se prilike, ko si skoraj v osramočenje nas moč zastavila besedo v obrambo in povzdigo učiteljske zavesti in časti. Tvojo zavest morem prav preceniti danes, ko vidim, kako nam je treba prav v današnjih dneh tako odločnih in zavednih tovarišic in tovarišev.

In tvoja organizacijska zavest! Ob vsakem zborovanju in skupščini, naj je bilo vteme lepo ali slabo, si bila Ti z nami. Ni Te strasila dolga in naporna pot. Menda ni bilo sestanka, da nisi bila Ti v naših vrstah.

Težka in dolgotrajna bolezen Ti je uklonila glavo. Utrujena si legla k večnemu po-

Pa so se začeli zbirati dobrovoljci. Nato tista dolga pot do morja, z ladjo mimo Kitajske, Indije... Dubrovnik. Paleče poletje se je razlivalo v njem, angleško ladjo z jugoslovanskimi dobrovoljci so opluskali valovi našega morja.

Zopet doma.

Vse misli so pristale.

16. febr. 1921. je nastopil službo pri Sv. Marjeti niže Ptuja kot šolski upravitelj. Skozi tri 16. februarje je teklo življenje, zopet steklo v mirno strugo ob ženi in deci, bil je z njimi skupaj v veselju in v težkih trenotkih.

Vmes pa je delal, zdaj tu zdaj tam: predsedoval Čebelarškemu društvu, imel je svojo besedo pri Sadijskem in kot tajnik pri Gasilskem društvu. Vsako prsto minuto pa je bil v skednju pri oblikih in dletih. Stavil je šolski oder, da je mladež lahko nastopila in razne stiskalnice, žage itd., ki so bile vse svojevrstni zasnutki. Kakšen inženjer bi to bil, smo si včasih pritrjevali.

Na učiteljskih zborovanjih, ki jih je redno obiskoval, si je rad prižgal cigaro in tedaj je znal povedati marsikatero okroglo in dovtipno.

Zadnje jesen mu je zahrbtna bolezen začela razjedati zdravje. Tlačila ga je naduha, srce ni hotelo redno delovati in tudi ledvice so odpovedale. Z vsakim dnem je vstajala misel na smrt. Vedel je, da se ji ne bo mogel ogniti, pa se je vseeno šalil. Gibi so bili trudni, bolj naznačeni kot izvršeni, pa jih je prisilil, da so izgledali močni. Zato ga je prebegaval grenek nasmeh na ustih.

V nedeljo je še bilo upanje, da bo bolje, posebno, ko je zunaj tiha rast, ki prešine vsakega bolnika s krepkim upanjem.

Zdaj pa mi je nekaj počilo... je še v pondeljek stisnil v napol razumljivi besedi.

Topla kri se je ustavila, vse je utihnilo. Med zvončke bele, ki so jih prinašali otroci, je segla grenka solza: žena brez moža, otroci brez očeta, razred brez učitelja.

Naše polje je ogrevalo pomladno sonce. Prvi topli veter pihala okrog šole, cerkve in hiš in se zopet unaša.

Beli oblaki se zbirajo.

Tuintam prihajajo po poteh med njimi otroci s šopki zvončkov. Za njimi možje in žene, vzigravajo se žarki na čedah gasilcev, vedno več je ljudi pred šolo. Ura bo kmalu dve. Od vlaka prihaja procesija učiteljstva iz vseh koncev. Nad sto jih mora biti. Za njimi predstavniki oblasti iz Ptuja v avtomobilih. Zbirajo se razna društva, obrazi nekdanjih učencev z Runča.

Vse je tiho. Duhovniki odmolijo.

Predstavniki občine izpregovori o njegovem delovanju med mladino in v raznih društvi, učenka pa v imenu vseh otrok preprosto, a s srcem. Godba odigra, učitelji vstopijo v krog in zapojejo: Vigred se povrne..., nazadnje še domače pevsko društvo.

Žena, otroci in sorodniki ihtijo.

V zraku visi pomlad.

Tiho stopa množica. Razvije se pogreb nad 2500 ljudi. Godba udarja žalostno koračnico.

Gasilci spuščajo krsto v jamo. Odlagajo vence in šopke. Domači župnik se poslovi, za njim govorita se predsednik učit. društva ter učitelj z domače šole.

Zadnje žalostinke: Spomladi vse se veseli...

Odpočij si, tov. upravitelj, ob zadnjem kilometrskem kamnu svoje poti, odpočij v gomili, katero je okrasila otroška roka z belim pomladnim cvetjem in na kateri krvavijo rdeči nageljni tvojih dragih, ki si jih imel tako rad.

A. D.